

FUNCȚIONARUL , PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

SUPLIMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

A început un nou an de studii

La Academia de Administrare Publică a avut loc pe 30 septembrie curent festivitatea de inaugurare a anului de studii 2019-2020.

La festivitate au participat Adrian ERMURACHI, secretar general adjunct al Guvernului, profesorul universitar, doctor Iordan Gheorghe Bărbulescu, președinte al Senatului Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative (SNSPA) din București, decan al Departamentului de Relații Internaționale și Integrare Europeană din cadrul acestei școli, Doctor Honoris Causa al Academiei de Administrare Publică, conducerea și profesorii Academiei, studenții-masteranzi

admiși la studii pentru anul de învățământ 2019-2020.

Felicitând noii studenți, rectorul Academiei de Administrare Publică, Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar, a estimat că instituția noastră este unică în republică, unde s-a înregistrat un concurs mare la admitere, ceea ce denotă autoritatea de care se bucură ea. Rectorul a evocat tradițiile instituției, îndemnând asistența să procedeze la studii aprofundate.

Adrian Ermurachi a menționat că actualul guvern este încadrat într-un proces continuu de reformare, proces care este necesar să fie susținut de cadre de funcționari publici

bine calificați. În acest sens Academiei de Administrare Publică îi revine un loc aparte.

Profesorul Iordan Gheorghe Bărbulescu a apreciat drept foarte bune relațiile tradiționale dintre SNSPA și AAP, și a reiterat intenția de a iniția programe comune de studii, cele două instituții de învățământ având profil asemănător.

Mesaje de felicitare au adresat celor prezenți decanul Departamentului studii superioare de master Ion DULSCHI, doctor, conferențiar universitar, și absolventul studiilor de master, vice-primar al

comunei Sireți, raionul Strășeni, Leonid BOAGHI, actualmente doctorand la Academie.

Prorectorul Aurel SÎMBOTEANU, doctor, conferențiar universitar, a făcut o prezentare a Academiei de Administrare Publică, elucidând principalele etape de evoluție a instituției și analizând sistemul de servicii educaționale prestate în prezent de Academie în calitate de Centru național de promovare a politicii de stat în domeniul administrației publice, după care studenții-masteranzi au mers la ore conform orarului.

Sergiu VLĂDICĂ

Abonarea 2020

Stimați cititori,

Este în toi campania de abonare la presa scrisă pentru anul 2020.

Sperăm să rămâneți fideli publicațiilor noastre – ziarul „Funcționarul Public” și revista „Administrarea Publică” și pe parcursul anului viitor.

Adresăm îndemnul pentru abonare, în special, autorităților publice și funcționarilor publici, cărora le sunt destinate aceste publicații ale Academiei de Administrare Publică, unicele ediții periodice în domeniu din republica noastră.

Vă reamintim că:

Ziarul „Funcționarul Public” apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

3 luni - 39 lei;

6 luni - 78 lei;

1 an - 156 lei.

Indice poștal - 67919.

Revista „Administrarea Publică” apare trimestrial.

Costul unui abonament:

3 luni - 42 lei;

6 luni - 84 lei;

1 an - 168 lei.

Indice poștal - 76957.

Abonarea poate fi perfectată la oficiile poștale ale Întreprinderii de Stat „Poșta Moldovei”.

Discurs de la tribuna ONU

Pentru prima dată în calitate de Președinte al Republicii Moldova, Igor Dodon a rostit un discurs de la tribuna Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, în cadrul celei de-a 74-a sesiuni.

Igor Dodon a comunicat șefilor de stat din întreaga lume despre cele mai actuale aspecte ale politicii interne și externe a Republicii Moldova, inclusiv consensul intern cu privire la crearea noii majorități parlamentare și a Guvernului, scoaterea statului din captivitatea forțelor oligarhice și susținerea consolidată din partea celor mai importanți parteneri de dezvoltare.

Totodată, șeful statului a accentuat subiectul depopulării Republicii Moldova, dar și coexistența armonioasă a peste o sută de etnii în societatea noastră multietnică.

De asemenea, Igor Dodon a relatat despre strategia prezidențială privind promovarea unei politici externe echilibrate și necesitatea respectării statutului de neutralitate militară a Republicii Moldova și a menționat importanța reglementării conflictului transnistrean.

X X X

Președintele Republicii Moldova, Igor Dodon, a rostit un scurt discurs în cadrul Forumului Politic la nivel înalt privind Obiectivele de Dezvoltare Durabilă, care a fost organizat în sediul Organizației Națiunilor Unite de la New York.

Șeful statului a comunicat participanților Forumului despre eforturile Republicii Moldova în realizarea obiectivelor dezvoltării durabile, situația în politica internă și externă a țării noastre.

„Consider că acest eveniment este foarte important în vederea informării din prima sursă a partenerilor noștri externi și a promovării imaginii Republicii Moldova pe arena internațională”, a menționat Igor Dodon.

Întrevedere cu Grupul de prietenie Franța-Moldova

Președintele Parlamentului, Zinaida Greceanii, s-a întâlnit, recent, cu delegația Grupului de prietenie Franța-Moldova din cadrul Adunării Naționale a Republicii Franceze. Delegația se află în Republica Moldova la invitația speakerului Zinaida Greceanii și este condusă de Jean-Michel Mis, Președintele Grupului de prietenie Franța-Moldova, membru al Comisiei pentru legi constituționale, legislație și administrare generală.

Participanții la discuții au făcut un schimb amplu de opinii privind relațiile moldo-franceze pe mai multe dimensiuni și oportunitățile de extindere a acestora.

„Moldova și Franța mereu au avut relații bune de cooperare și prietenie, iar actuala majoritate parlamentară este interesată și deschisă pentru a le valorifica și aprofunda în continuare”, a declarat Președintele Parlamentului.

Speakerul a remarcat buna colaborare comercial-economică, în Moldova activând peste 200 de întreprinderi cu capital francez, dar și cea interparlamentară și umanitară, inclusiv pe filiera francofonă.

Zinaida Greceanii a reiterat interesul autorităților pentru dinamizarea cooperării cu Franța în toate domeniile,

inclusiv cel investițional, subliniind angajamentul ferm pentru protejarea investițiilor străine.

La rândul său, Jean-Michel Mis a relevat despre disponibilitatea Republicii Franceze pentru avansarea relațiilor cu țara noastră prin identificarea de noi elemente de cooperare care să asigure o mai mare proximitate și eficacitate pentru cetățeni. În acest sens, Jean-Michel Mis și Zinaida Greceanii au exprimat poziția comună privind utilitatea intensificării raporturilor moldo-franceze la nivel regional.

De asemenea, deputatul francez a accentuat susținerea pentru realizarea reformelor implementate de coaliția de guvernare a Republicii Moldova.

La întrevedere a participat vicepreședintele Grupului de prietenie Republica Moldova-Republica Franceză, Doina Gherman, președinta Comisiei pentru drepturile omului și relații interetnice.

Vizita Primului-Ministru, Maia Sandu, în SUA

În perioada 18-19 septembrie Primul-Ministru, Maia Sandu, s-a aflat într-o vizită oficială în Statele Unite ale Americii.

În cadrul unei întrevederi oficiale, Mike Pence, Vicepreședintele SUA, și-a exprimat susținerea deplină pentru Guvernul condus de Maia Sandu și pentru agenda reformelor democratice promovate de către Executivul de la Chișinău.

„Suntem alături de voi. Statele Unite ale Americii vor continua să fie un partener puternic pentru transformarea democratică a Moldovei, pentru securitatea regională și dezvoltarea economică. Admirăm energia cu care luptați împotriva corupției și integritatea de care dați dovadă”, a declarat Mike Pence.

Mike Pence a subliniat că SUA a susținut transmiterea

pașnică a puterii și va continua să fie un susținător fidel al transformării democratice a Republicii Moldova, iar restabilirea statului de drept și integritatea instituțiilor publice trebuie să rămână obiective majore pentru noul guvern.

Maia Sandu a vorbit despre reformele implementate de guvern, asigurarea condițiilor pentru alegeri libere și corecte și demontarea regimului politic moștenit de la fosta guvernare. Premierul a solicitat sprijinul autorităților americane, inclusiv FBI, CIA și a Departamentului de Justiție în investigarea dosarului furtului bancar, precum și înghețarea activelor de pe teritoriul SUA ale persoanelor implicate în furt. Vicepreședintele Mike Pence a declarat că autoritățile SUA vor analiza cererea Republicii Moldova de a investiga acest caz.

Maia Sandu a subliniat că integrarea europeană rămâne obiectivul de bază al Executivului, iar cooperarea cu SUA, în mai multe domenii, inclusiv pe dimensiunea bunei guvernări, în sectorul apărării și cel al securității, sunt priorități strategice pentru Republica Moldova.

Senatul a aprobat un șir de documente referitoare la noul an de studii

Senatul Academiei de Administrare Publică a examinat, în ședința de 24 septembrie 2019, mai multe documente care vin să reglementeze procesul de instruire pentru anul de studii 2019-2020. Ședința a fost prezidată de președintele Senatului, rectorul Academiei, Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar.

În acest context, au fost operate modificări în planurile de învățământ a programelor de master, s-au aprobat structura și calendarul desfășurării procesului de învățământ la ciclul II – studii superioare, master de profesionalizare, învățământ cu frecvență și frecvență redusă.

Potrivit raportorului, Ion DULSCHI, decan al Departamentului studii supe-

rioare de master, doctor, conferențiar universitar, noul an de studii se va desfășura în 2 semestre în perioadele 30 septembrie 2019 – 17 ianuarie 2020 și 20 ianuarie – 22 iunie 2020.

Prim-prorectorul Academiei, Andrei GROZA, doctor, conferențiar universitar, a adus la cunoștința membrilor Senatului modificările în regulamentul privind normarea activității științifico-didactice în cadrul instituției

și lista programelor de master ce urmează a fi înaintată pentru acreditare și autorizare. În conformitate cu hotărârea corespunzătoare adoptată de Senat, urmează a fi supuse acreditării următoarele programe de master de profesionalizare: administrare publică, management, anticorupție și relații internaționale.

Silvia DULSCHI, șef Direcție știință și doctorat, doctor, conferențiar universi-

tar, a prezentat informații privind planurile de învățământ pentru studiile doctorale, metodologia procesului de admitere la studii doctorale.

Senatul a operat și unele modificări la regulamentul privind organizarea și desfășurarea serviciilor de dezvoltare profesională, prezentate de Aurelia ȚEPORDEI, director Departament dezvoltare profesională.

Sergiu CONDREA

Rectorul Academiei a avut o întâlnire cu reprezentantul Fundației Scholas Occurrentes

Rectorul Academiei de Administrare Publică, Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar, a avut astăzi, 30 septembrie 2019, o întâlnire cu profesorul Iordan Gheorghe Bărbulescu, director regional pentru România al Fundației Scholas Occurrentes, președinte al Senatului Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative (SNSPA) din București.

La întâlnire au participat Andrei GROZA, prim-prorector al Academiei, doctor, conferențiar universitar, Dinu MANOLE, șef Departament relații internaționale, pretorul sectorului Buiucani din capitală, Vadim BRÎNZANIUC, și directorul Liceului Teoretic

„Spiru Haret”, Victor AMBROCI, ambii absolvenți ai Academiei de Administrare Publică.

O primă întâlnire la Academie cu reprezentanții Fundației Scholas Occurrentes, la care a participat și Martina AMENGUAL, coordonator internațional al Fundației, originară din Argentina, a avut loc la 25 iulie curent.

În cadrul întâlnirii de astăzi au fost discutate aspecte concrete privind extinderea programelor Fundației în Republica Moldova cu suportul Academiei de Administrare Publică în calitate de coordonator al acestor activități. În special, s-a convenit pregătirea și desfășurarea în primăvara anului viitor, în

baza Liceului Teoretic „Spiru Haret”, a unui program Scholas cu participarea unui grup mare de elevi din instituții de învățământ preuniversitar din capitală, dar și din alte localități ale republicii, precum și din regiunea transnistreană.

„Scopul nostru este să-i adunăm împreună pe acești elevi, să le oferim posibilitatea de a comunica și de a propune soluții pentru rezolvarea problemelor societății”, a spus Iordan Gheorghe Bărbulescu.

Fondată acum 20 de ani în Argentina, la inițiativa Papei Francisc, pe vremea când era arhiepiscop de Buenos Aires, Scholas Occurrentes este o organizație laică a dreptului pontifical, care generează spații pentru ca tinerii din întreaga lume să poată împărtăși experiențe educaționale care să evidențieze trăsăturile comune și să elimine stereotipurile. Rețeaua coordonează în prezent 500.000 de membri din

191 de țări aflate pe cinci continente. Misiunea sa este de a realiza integrarea în societate a elevilor din mediile socio-economice dezavantajate, prin propuneri tehnologice, sportive și artistice. Actualmente, activitatea Fundației este coordonată de la Vatican. România a devenit cea de-a 191-a țară-membră a Scholas Occurrentes prin deschiderea, la 21 martie curent, a centrului Fundației la SNSPA.

Profesorul Iordan Gheorghe Bărbulescu, cunoscut diplomat român, renumit savant și profesor universitar, doctor în Științe Politice și în Sociologie, decan al Departamentului de Relații Internaționale și Integrare Europeană din cadrul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative, este oaspete frecvent al instituției noastre, fiind Doctor Honoris Causa al Academiei de Administrare Publică.

Sergiu ADRIAN

Experți ai Uniunii Europene în vizită la Academie

Rectorul Academiei de Administrare Publică, Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar, a avut, pe 16 septembrie curent, o întrevedere cu experții Uniunii Europene Tibor DRASKOVICS, șeful echipei Proiectului UE „Consolidarea procesului de elaborare a politicilor în contextul punerii în aplicare a Acordului de Asociere” și Marc van den MUIJZENBERG, expert secundar în cadrul acestui proiect.

Experții europeni au o vastă experiență în domeniul dezvoltării capacităților administrației publice. Tibor Draskovics, a ocupat, timp de 25 de ani, funcții înalte în administrația publică din Ungaria, inclusiv de minis-

tru al Finanțelor, ministru al Justiției și Legii, iar Marc van den Muijzenberg a fost director executiv al Școlii olandeze de administrare publică.

Subiectul principal al dialogului l-a constituit modalitatea de participare a Academiei de Administrare Publică la realizarea proiectului în cauză.

Făcând o prezentare a instituției, rectorul Oleg Balan a subliniat faptul că recent s-a încheiat procesul de admitere la studii de masterat, la cele 200 locuri bugetare înregistrându-se 440 de concurenți, ceea ce denotă un interes mare pentru studiile la Academie. De asemenea, AAP dispune de

o experiență vastă privind organizarea și desfășurarea cursurilor de dezvoltare profesională.

Tibor Draskovics a menționat, la rândul său, că prin intermediul proiectului pe care îl reprezintă se acordă suport Guvernului Republicii Moldova pentru îndeplinirea sarcinilor care se referă la elaborarea politicilor ce implică toate etapele acestui proces, începând cu identificarea necesităților, elaborarea de politici, calcularea costurilor, proiectarea bugetului și aprobarea actelor juridice necesare pentru punerea efectivă în aplicare a politicilor. Obiectivul general al proiectului este de a spori capacitățile instituționale și de resurse umane ale administrațiilor publice centrale și locale, de a elabora și implementa politici bazate pe dovezi și de a asigura prestarea eficientă a serviciilor administrative de înaltă calitate în conformitate cu principiile Europene ale Administrației Publice.

Rectorul Oleg Balan a susținut intenția experților

europeni de a desfășura la instituția noastră un curs pentru funcționarii din autoritățile publice centrale cu participarea formatorilor de la Academie, precum și alte modalități de participare la proiect.

Scopul proiectului „Consolidarea procesului de elaborare a politicilor în contextul punerii în aplicare a Acordului de Asociere” este de a contribui la reforma pe orizontală a procesului de reformă a administrației publice din Moldova pentru îmbunătățirea procesului de elaborare a politicilor în cadrul Guvernului Republicii Moldova, de a constitui capacități administrative și de coordonare operațională în cele trei instituții principale din cadrul Centrului de Guvernare: Cancelaria de Stat ca coordonator de politici, Ministerul Finanțelor ca autoritate bugetară și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, în calitate de coordonator al monitorizării Acordului de Asociere. Perioada de implementare a proiectului este 2018 – 2020.

Sergiu VLĂDICĂ

Inițierea unei cooperări cu Academia din Kursk

Pe 19 septembrie curent, la Academia de Administrare Publică s-a aflat într-o vizită de documentare Vitalii BULATOV, prorector al Academiei serviciului de stat și municipal din Kursk, Federația Rusă, însoțit de Elena BULHAC, președinte al asociației obștești regionale din Kursk „Centrul cultural obștesc „Comunitatea moldovenilor”. Oaspeții au avut o întrevedere cu rectorul Academiei de Administrare Publică, Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar. La întâlnire au participat prim-prorectorul Academiei, Andrei GROZA, doctor, conferențiar universitar, și decanul Departamentului studii superioare de master, Ion DULSCH, doc-

tor, conferențiar universitar.

Rectorul Oleg Balan a făcut o scurtă prezentare a Academiei, menționând faptul că cooperarea internațională este o prioritate în activitatea instituției în scopul

parteneriat cu colegii de la Academia din Kursk.

Vitalii Bulatov, a prezentat, la rândul său, Academia pe care o reprezintă, referindu-se la relațiile de colaborare cu instituții de profil din alte

perfecționării continue a procesului de studii. În context, rectorul a exprimat disponibilitatea de a stabili relații de

țări și avantajele acestor colaborări privind calitatea înaltă a pregătirii funcționarilor de stat și publici. Este vorba

de participare reciprocă la conferințe științifice, mese rotunde, schimb de experiență, de studenți și profesori, ceea ce ar fi binevenită și colaborarea, în acest sens, cu Academia de Administrare Publică.

Părțile au convenit de a elabora și semna în viitorul apropiat un acord de colaborare între ambele Academii, care ar cuprinde atât domeniul pregătirii cadrelor de calificare înaltă pentru autoritățile publice, cât și cooperarea științifică, participarea în cadrul diverselor proiecte internaționale, ceea ce ar contribui la dezvoltarea relațiilor dintre Federația Rusă și Republica Moldova.

Ion AXENTI

Rectorul Academiei de Administrare Publică, Oleg BALAN, a semnat, recent, Acordul de colaborare cu Centrul de Jurnalism Independent (CJI).

În cadrul întâlnirii rectorului Academiei cu Nadin GOGU, director executiv al Centrului, au fost discutate aspecte privind principiile de cooperare și acțiunile ce urmează a fi întreprinse de către cele două instituții semnatare ale acordului. S-a precizat, că viitoarea colaborare se va axa pe domeniul instruirii funcționarilor publici care beneficiază de cursuri de dezvoltare profesională organizate de Academia de Administrare Publică, dar și a celor care vor participa la instruirii prin intermediul platformei E-LEARNING plasată pe pagina WEB a Academiei.

Potrivit documentului semnat, CJI își asumă angajamentul să elaboreze și să digitalizeze un curs de dezvoltare profesională pentru instruirea funcționarilor publici debutanți, care va conține subiecte privind accesul la informație și

Academia a semnat un acord de colaborare cu Centrul de Jurnalism Independent

transparență decizională, va delega reprezentanți ai CJI pentru a livra instruirii în cadrul Academiei și va elabora materiale didactice necesare cursului de acces la informație pentru funcționarii publici.

Academia de Administrare Publică va promova în rândul funcționarilor publici activitățile de instruire desfășurate de CJI, va oferi suportul tehnic necesar pentru plasarea cursului de instruire pe pagina WEB a instituției și va oferi acces

gratuit la acest curs, va organiza periodic, în parteneriat cu CJI, sesiuni de instruire și informare a funcționarilor publici.

La întrevvedere au participat prorectorul Academiei, Aurel SÎMBOTEANU, doctor, conferențiar universitar, Aurelia ȚEPORDEI, director Departament dezvoltare profesională, Dinu MANOLE, șef Direcție relații internaționale.

Notă. Centrul de Jurnalism Independent este o organizație nonguvernamentală,

una din primele organizații de media din Republica Moldova, fondată în 1994, ca un proiect al Casei „Lumea Deschisă”. În 1998 devine organizație independentă. CJI își definește misiunea prin prisma valorilor democrației, acordă asistență jurnaliștilor și instituțiilor media, contribuind la consolidarea presei libere și viabile în Republica Moldova.

Sergiu VLĂDICĂ

Reprezentanții Academiei la Forumul Richelieu din Odessa

Rectorul Academiei de Administrare Publică, Oleg Balan, doctor habilitat, profesor universitar, și Aurelia Țepordei, director al Departamentului dezvoltare profesională, au participat, în perioada 26-27

septembrie 2019, la Forumul internațional Richelieu care s-a desfășurat în orașul Odessa, Ucraina.

Evenimentul a fost organizat de Agenția Națională a Serviciului Public din Ucraina, în ca-

litate de participanți fiind reprezentanți ai instituțiilor de învățământ, serviciilor de resurse umane, experți în domeniul administrației publice și instruirii funcționarilor publici din țările-membre ale Uniunii

Europene și din Balcanii de Vest, experți ai OECD.

Forumul internațional Richelieu este o platformă de schimb de experiențe, bune practici și tendințe moderne privind problemele actuale ale administrației publice și eficientizarea serviciului public.

Reprezentanții Academiei de Administrare Publică au prezentat la Forumul menționat bunele practici în domeniul instruirii personalului din serviciul public.

Totodată, în cadrul evenimentului respectiv Academia de Administrare Publică a semnat un Memorandum de colaborare în domeniul instruirii personalului din serviciul public cu entități publice din Ucraina și Georgia.

Aurelia ȚEPORDEI,
director Departament dezvoltare profesională

Înalți oficiali la inaugurarea cursului pentru angajații MAI

După cum am relatat în numărul precedent al ziarului, la Academie a fost lansat pe 12 septembrie cursul de formare managerială „Management și leadership”, preconizat până la 2 octombrie curent, pentru 25 de angajați cu funcții de conducere din cadrul Ministerului Afacerilor Interne. La inaugurarea cursului au fost prezenți și au adresat cuvinte de salut Andrei NĂSTASE, viceprim-ministru, ministru al Afacerilor Interne, Peter MICHALKO, șeful Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova, Daniel IONIȚĂ, Ambasadorul României în Republica Moldova. Vă prezentăm mai jos spicuiri din aceste discursuri ale înalților oficiali.

Andrei NĂSTASE: „Să acționați pentru oameni și niciodată împotriva lor”

Una din primele măsuri pe care le-am luat la începutul mandatului meu în fruntea Ministerului Afacerilor Interne a fost efectuarea unei analize funcționale pentru a identifica procesele disfuncționale din cadrul sistemului. Am constatat că una din carențele majore se regăsea în sfera pregătirii și promovării în funcții de conducere a personalului, de aici rezultând deficiențe manageriale în mai multe structuri și subdiviziuni ale MAI.

Întrucât mi-am asumat să fiu un om al faptelor indiferent de funcția pe care o ocup, am dispus de îndată elaborarea unui concept nou de formare managerială, care să țină cont la nivel curricular de cele mai bune practici europene și internaționale în materie, precum și de exigențele și așteptările societății de la cei care vor ocupa pe viitor funcții de conducere în cadrul Ministerului – moralitate, integritate, corectitudine,

spirit inovator și de echipă, perseverență și anduranță. Cred cu tărie că schimbarea trebuie să vină din interiorul sistemului, de la oameni care până recent nu au fost ascultați sau lăsați să își valorifice potențialul intelectual și profesional. De aceea, conceptul pe care începem să-l implementăm chiar de astăzi a adus o serie de elemente de noutate, între care posibilitatea ca orice angajat care îndeplinește condițiile specificate să poată să se înscrie la concursul de selecție, fără a fi nevoie de aprobarea superiorilor ierarhici. Vrem să îi identificăm pe cei mai buni – și de aceea nu își mai au locul în Minister niciun fel de ambiții sau agende personale ale nimănui!

Un alt element de noutate la care țin foarte mult se referă la angajamentele strategice ale noii guvernări cu privire la relansarea și intensificarea parcursului european al Republicii Moldova. În acest sens, cu sprijinul Delegației Uniunii Europene la Chișinău, precum și al Ambasadei României, între formatorii care vor fi antrenați în noul format de cursuri manageriale se vor regăsi înalți consilieri și specialiști din statele-membre UE, iar cei mai buni dintre candidații la viitoarele

cursuri vor avea chiar ocazia să fie delegați la instruire ce vor avea loc la centre de pregătire europene, cum ar fi Institutul de Studii pentru Ordine Publică al Ministerului Afacerilor Interne din România.

Cursul reprezintă numai primul pas al unei abordări pe termen lung în ceea ce privește formarea managerială. În acest sens, am aprobat printr-un ordin un nou Regulament cu privire la formarea și dezvoltarea managerială a personalului, care este menit să asigure că singurele principii care vor sta la baza desemnării ulterioare a conducătorilor să fie profesionalismul, concurența corectă, transparența și obiectivitatea. Așadar, cursul de astăzi nu este un eveniment punctual și festiv, ci se înscrie într-o viziune mai largă cu privire la nominalizarea pe viitor a celor ce vor ocupa funcții de răspundere în sistemul MAI.

În ultimele câteva săptămâni, am fost întrebat în repetate rânduri de ce au rămas atâtea funcții vacante, după plecarea celor care – din punct de vedere managerial, dar și al moralității și integrității profesionale – nu corespundeau așteptărilor cetățenilor. Răspunsul este simplu: avem nevoie de ma-

nageri bine pregătiți, care să aibă aptitudinile necesare. Dobândirea și aprofundarea competențelor de management strategic, de management operațional, de planificare și implementare a activităților necesită un proces temeinic de învățare. Am preferat așadar să nu mă grăbesc cu nominalizarea de noi conducători, ci să mă asigur că pun bazele unui proces mai laborios, la finalul căruia însă vom fi siguri că nu vor mai ocupa funcții de conducere decât cei care îndeplinesc exigențele de meritocrație pe care actuala guvernare și le-a asumat pentru întreg sistemul administrației publice centrale.

Aș dori să închei, amintindu-le participanților primului curs de formare managerială și leadership, cuvintele lui Mahatma Gandhi: „Fii tu însuși schimbarea pe care o dorești lumii”. Fiți dumneavoastră cei care aduceți schimbarea în bine a sistemului Ministerului Afacerilor Interne. Am așteptări mari de la dumneavoastră, dar și convingerea că le veți îndeplini. Și nu uitați ceea ce repet de fiecare dată de la începutul mandatului meu: întotdeauna trebuie să acționați pentru oameni și niciodată – dar niciodată – împotriva lor!

Ambasador Peter MICHALKO: „Investiția în instruire este o investiție înțeleaptă”

Mai întâi de toate permitet-mi să vă urez bună dimineată și să vă mulțumesc, dl Viceprim-ministru, pentru organizarea acestei ceremonii de lansare a ceea ce va fi un nou capitol în instruirea funcționarilor Ministerului Afacerilor de Interne – atât celor care activează acum, cât și a generațiilor viitoare. Un

cuvânt special de mulțumire și pentru Academia de Administrare Publică pentru găzduirea acestui eveniment în această dimineată.

Înainte de a ne aprofunda în unele dintre detaliile privind asistența UE pentru Ministerul Afacerilor de Interne, aș dori să profit de această ocazie pentru

a sublinia importanța unei tradiții puternice de a oferi instruire continuă de calitate funcționarilor publici. Nici o administrație nu are succes doar datorită naționalității sau amplasării geografice a funcționarilor săi. Ceea ce evidențiază administrațiile de succes este, într-o mare măsură, calitatea educației și a

instruirii de care ei pot beneficia și modul în care ei își pot utiliza experiența și abilitățile. Aceste particularități sunt importante pentru a pregăti sau a ajuta la pregătirea legislației la nivelul administrației, dar și în alte aspecte, cum ar fi mo-

Continuare în pag. 7

Sfârșit. Început în pag. 6

nitorizarea și îmbunătățirea implementării legilor și reglementărilor și în sprijinirea conducătorilor lor politici aleși democratic în procesul realizării agendelor lor.

Acest lucru se reflectă, de asemenea, la nivel internațional. Țările care sunt percepute ca puternice și de succes au servicii publice bine instruite și rezistente, fiind formate de instituții de instruire, cum ar fi gazda noastră de astăzi – Academia de Administrare Publică.

Uniunea Europeană și statele-membre se pot lăuda cu un număr mare de instituții de instruire de înaltă calitate. Nu voi numi nici una dintre ele aici, deoarece ar nedreptăți celelalte pe care le-aș lăsa fără atenție, dar ceea ce vreau să punctez este că dacă Republica Moldova are o atitudine serioasă în ceea ce privește dezvoltarea sa democratică – și ca să fiu clar: pe baza a ceea ce am văzut la voi în ultimele luni, credem că sunteți – investiții ulterioare în oferirea serviciilor de instruire a funcționarilor publici și altor

grupuri, cum ar fi studenții, sunt ceea ce noi numim în latină a conditio sine qua non. Sau în română: cerință esențială. Acesta este motivul pentru care mă bucur să particip la evenimentul de astăzi. Nu pentru că este un eveniment cu profil înalt care va da rezultate imediate, ci pentru că este o investiție înțeleaptă pe termen lung în asigurarea unui viitor durabil și prosper pentru țară. În calitate de minister responsabil pentru afacerile interne ale Republicii Moldova, aveți un rol esențial în mecanismele țării. Indiferent dacă aveți de-a face cu probleme legate de poliție, protecție civilă, azil și migrație, relații externe sau orice alt domeniu, munca dvs. poate avea un rezultat vizibil și tangibil pentru cetățeni. De aceea munca

dvs. contează atât de mult și de aceea UE este pregătită să vă ajute. Acest lucru mă aduce la a doua parte a subiectelor pe care am vrut să le subliniez în această dimineață: aspectul ce ține de asistența UE. Asistența Uniunii Europene pentru minister are deja o istorie de mai mulți ani. Unele dintre cele mai importante proiecte pe care le-am derulat împreună sunt Programul de sprijin bugetar al Planului de acțiune pentru liberalizarea regimului de vize, de a cărui rezultate cetățenii se bucură și acum când călătoresc în UE fără a fi nevoiți să-și deschidă vize. Un alt program, care este, probabil, cunoscut de dvs., este Programul suportului bugetar destinat poliției pe care l-am început în 2017 și care va continua încă cel puțin un an și jumătate. Asume în cadrul acestui program avem o miză specială și în elaborarea de noi programe de instruire pentru funcționarii Ministerului Afacerilor Interne. Colegii noștri care lucrează la Proiectul de Asistență Tehnică și la Proiectul Twinning au obiective legate de contribuie la elaborarea unor pro-

grame moderne de instruire. Acestea sunt investiții de mai multe milioane de euro din partea cetățenilor Uniunii Europene, așa că sperăm și avem încredere că rezultatul acestor eforturi poate deveni parte integrantă a ADN-ului de instruire al ministerului. De asemenea, suntem încântați să avem din nou consultanți la nivel înalt din UE – în domeniul afacerilor interne, în domeniul combaterii corupției și în alte diverse domenii de politică – care pot fi esențiali pentru a vă ajuta să elaborați în continuare programele de instruire.

În concluzie, sper că, cu aceste cuvinte, am transmis suficient de clar motivul pentru care credem că investiția în instruire este o investiție înțeleaptă și, prin urmare, salutăm evenimentul de astăzi. Așteptăm cu nerăbdare să auzim mult mai multe lucruri în următoarele luni și ani. Deocamdată, aș dori să vă mulțumesc pentru atenția dvs. și permiteti-vă să vă doresc tot ce este mai bun în demersurile și carierele viitoare din cadrul administrației guvernamentale.

Daniel IONIȚĂ, : „România va susține dezvoltarea profesională a angajaților MAI al Republicii Moldova”

Vă mulțumesc pentru invitația pe care mi-ați adresat-o de a fi alături de dumneavoastră, astăzi, și îmi face o deosebită plăcere să particip la ceremonia de deschidere a cursului de formare managerială dedicat angajaților Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova organizat, împreună, de minister și Academia de Administrare Publică.

De asemenea, mă bucur să observ interesul manifestat de Dvs. pentru participarea la o astfel de formă de pregătire profesională și îmi exprim convingerea că activitatea didactică se va derula potrivit celor mai bune practici ale UE și a celor internaționale, iar cunoștințele care vor fi dobândite vor fi de un real folos în exercitarea atribuțiilor de serviciu, de către toți

participanții, în calitate de factori de conducere ai structurilor Ministerului Afacerilor Interne.

Apreciez că implementarea noțiunilor și principiilor moderne de management (și aici punctez, cu titlu de exemplu: conceptele de leadership, management strategic, management participativ etc.) vor contribui efectiv la dezvoltarea formațiunilor și colectivelor pe care le veți coordona și vor avea impact pozitiv direct în viața de zi cu zi a cetățeanului și a comunității.

Totodată, vă asigur că, prin derularea unor proiecte bilaterale concrete, Ministerul Afacerilor Interne din România va continua să acorde sprijin și să se implice nemijlocit în reformele aflate în curs de implementare la nivelul Ministerului omolog din Re-

publica Moldova, în vederea alinierii la standardele europene în materie.

România a susținut și va susține dobândirea unui înalt nivel de competențe și aptitudini profesionale pentru angajații Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, fiind necesar de menționat că activitățile de instruire se derulează permanent la nivelul tuturor structurilor celor două ministere dar, cu precădere, în contex-

tul punerii anuale în aplicare, a prevederilor Protocolului de Cooperare dintre MAI din România și MAI al Republicii Moldova în domeniul formării profesionale.

Permiteți-mi să urez mult succes în activitatea profesională viitoare, tuturor participanților la cursul de formare profesională, cadrelor didactice, experților implicați și doresc să vă asigur că România va rămâne, în continuare, un partener serios și un susținător ferm al parcursului european al Republicii Moldova.

În final, transmit și cu această ocazie mult succes Guvernului Maia Sandu în îndeplinirea obiectivelor sale ambițioase de promovare hotărâtă și cu rezultate excelente a căii europene a Republicii Moldova.

Din anul 1994, UNESCO a stabilit ca Ziua Internațională a Pedagogului să fie celebrată în fiecare an pe 5 octombrie.

Pedagogul este nu numai un specialist forte în materie, un prieten, o călăuză, dar și un părinte spiritual. Umărul lui îl simți ori de câte ori depășești un obstacol, dar și atunci când obții o victorie. De gradul lui de cultură depinde și cultura generațiilor noi.

Și la Academia de Administrare Publică Ziua Profesorului constituie o sărbătoare solemnă, fiind celebrate cadrele științifico-didactice, datorită cărora procesul de studii, științele administrative sunt în continuă perfecționare, roadele cărora sunt miile de

funcționari publici de calificare înaltă din organele de stat centrale și locale, din alte instituții publice, ca urmare fiind redat un aspect modern serviciului public al țării pe calea integrării europene a Republicii Moldova.

Întru aprecierea celor mai buni profesori, a calităților lor pedagogice și științifice, ca un exemplu pentru ceilalți colegi, prin hotărârea Senatului Academiei a fost lansată acum doi ani o nouă tradiție – conferirea titlului „Profesorul anului”.

Primele două distincții onorifice au fost acordate

Dragii noștri profesori

Veronică BUTNARU, lector universitar la Catedra economie și management public, și Violetei TINCU, doctor în științe administrative, lector universitar la Catedra științe administrative.

Tradiția de conferire a titlului onorific „Profesorul anului” constituie

pentru cadrele științifico-didactice ale Academiei un stimulent permanent spre perfecționare. Or, vremea trece, vremea vine, iar cartea rămâne a fi călăuză de viață pentru fiecare dintre noi, care ne este alături cu dragoste și suflet de către Pedagog - dascălul nostru din toate timpurile și pentru totdeauna.

Cu ocazia Zilei Pedagogului, Senatul, Rectoratul, Asociația sindicală adresează sincere felicitări personalului științifico-didactic al Academiei multă sănătate, perseverență, noi realizări pe făgașul muncii nobile de pregătire și instruire a cadrelor de înaltă calificare pentru serviciul public al țării.

Administrația publică locală

Vadim BRÂNZANIUC,
pretor al sectorului
Buiucani,
mun. Chișinău,
absolvent AAP

Cu ocazia inaugurării noului an de studii superioare de master la Academia de Administrare Publică țin să felicit noul contingent de studenți, pentru care aceste studii vor prezenta o cale sigură de afirmare și avansare în cariera de funcționar public. O spun din propria experiență. Am absolvit Academia în acest an, eveniment ce a coincis cu promovarea mea în funcția de pretor al sectorului Buiucani al mun. Chișinău.

De fapt, în administrația publică activez din 2005, fiind angajat în cadrul direcției

relații publice a primăriei mun. Chișinău după absolvirea Facultății de jurnalism și științe ale comunicării, dar și a Facultății de drept ale Universității de Stat din Moldova. În această funcție, am deprins treptat noțiunile și aspectele administrației publice, îndeosebi, partea lor practică, dar mă străduiam să mă informez și din literatura de specialitate. De-a lungul anilor, am avut mai multe stagii peste hotarele Republicii Moldova, inclusiv în SUA. Analizând experiența țărilor avansate, am ajuns la concluzia că succesul acestora se rezumă la câteva principii: descentralizare, autonomie decizională și financiară și, evident, eficiență managerială. Am considerat că pentru a-mi completa cunoștințele mele în domeniul științelor administrative sunt necesare studii la Academia de Administrare Publică și am aplicat în 2017 la programa *Administrația publică*.

Am ales studiile de master la Academia de Administrare Publică, cunoscând faptul că aceasta este unica instituție de profil din țară, de pregătire a specialiștilor în acest domeniu important, precum

este administrarea publică. AAP oferă și asigură un nivel avansat de pregătire și, prin urmare, oferă studenților o gamă variată de cunoștințe temeinice și competențe profesionale.

Vreau să menționez că personalul științifico-didactic al Academiei include profesori cu renume național și internațional, personalități implicate în domeniul cercetării, profesioniști care fac studiile interesante, relevante, pe baze științifice moderne. Ca exponent al acestui domeniu, voi remarca faptul că, în spațiul public, vocile profesorilor AAP sunt ascultate și respectate, fiind recunoscute ca atitudini obiective care vin din experiență și profesionalism.

În context, voi accentua că, urmare a studiilor la Academia, am fost promovat în funcția de pretor al sectorului Buiucani. În activitatea mea mă conduc de câteva principii de bază și anume – legalitatea, transparența, buna guvernare la nivel local, consultarea permanentă a cetățenilor în soluționarea problemelor de interes public.

Prin activitatea zilnică, încerc să modific modul de abordare al colegilor mei din cadrul preturii, care să corespundă cerințelor zilei de azi, standardelor europene. Îmi doresc stabilirea unor relații și parteneriate cu primăriile din cadrul țărilor vecine. La ora actuală, suntem pe calea semnării unor acorduri de colaborare cu primăria sectorului 6 al mun. București, România, precum și cu un sector al orașului Riga, Letonia. Urmează o nouă etapă și vom încerca să aplicăm la proiecte finanțate de instituțiile internaționale pentru îmbunătățirea infrastructurii în sectorul Buiucani al mun. Chișinău. Consider că pretura trebuie să aplice la mai multe proiecte, astfel oferindu-se posibilitatea de a atrage alte surse de finanțare, decât cele alocate din bugetul municipal. În viziunea mea, pretura este instituția care trebuie să fie cea mai aproape de oameni. Și pentru o mai bună realizare a sarcinilor și misiunilor noastre contăm și în continuare pe o colaborare constructivă și pragmatică cu Academia de Administrare Publică.

Stație de pompieri și salvatori, inaugurată la Taraclia

Primul-Ministru Maia Sandu, alături de Ambasadorul SUA, Dereck J. Hogan, a participat la inaugurarea stației de pompieri și salvatori din orașul Taraclia, la care au fost prezenți reprezentanții autorităților publice locale, dar și conducerea Inspectoratului General pentru Situații de Urgență (IGSU) al Ministerului Afacerilor Interne.

Unitatea a fost echipată cu susținerea Coman-

damentului European al forțelor armate ale SUA, iar valoarea totală a investiției este de 423.770 de dolari. Autoritățile publice locale au contribuit cu 240.000 de lei, care au fost utilizați pentru achiziționarea mobilierului necesar.

„Acesta este un exemplu despre cum se pot face lucrurile și cel mai important este ca aceste investiții mari să poată fi folosite în interesul cetățeanului. Cetățeanul

trebuie să știe că este în siguranță și ori de câte ori va avea nevoie de dumneavoastră, veți ajunge la timp și veți acorda tot sprijinul necesar”, a declarat Premierul Maia Sandu.

De asemenea, Primul-Ministru a declarat că își dorește ca stația de pompieri să asigure eficient siguranța și securitatea cetățenilor din Taraclia și din cele 27 de localități din regiune.

Datorită proiectului realizat, peste 20 de salvatori și pompieri, dar și angajați ai Serviciului Mobil de Reanimare și Descarcerare, vor

activa în condiții adaptate la standarde europene. Stația dispune de birouri de lucru, boxe pentru autospecialele de intervenție, dar și un turn de instruire necesar pentru pregătirea și antrenarea practică a salvatorilor.

Stația de pompieri și salvatori din Taraclia este al zecelea proiect de acest fel realizat în Republica Moldova cu susținerea Comandamentului European al forțelor armate ale SUA.

**Serviciul de
presă al Guvernului**

Infrastructura de apă și canalizare finalizată

Evenimentul de dare în folosință a sistemului centralizat de canalizare constituie unul de importanță majoră pentru satul nostru, deoarece întregeste infrastructura de apă și canalizare a localității. Ne bucură și faptul că la evenimentul de inaugurare au participat reprezentanți ai autorităților publice centrale și locale, ai ambasadelor Germaniei și României și comunitatea din raionul Cahul. Bugetul total al acestui proiect a fost de 967 mii de euro, dintre care 720 de mii de euro au fost oferiți de Guvernul Germaniei, 190 de mii de euro - de Guvernul României, iar aproximativ 50 de mii de euro au constituit contribuția locală. Ași vrea să menționez aici că, începând cu anul 2010, atât Guvernul României cât și Guvernul Germaniei au fost mereu alături de comunitatea noastră prin suportul financiar acordat

și prin consultanță tehnică. Anume datorită lor, locuitorii satului Roșu beneficiază astăzi de servicii calitative de apă potabilă de calitate și de canalizare, servicii care le va garanta condiții de trai mult mai bune.

După darea în folosință a sistemului centralizat de canalizare au început lucrările de conectare la sistem a gospodăriilor din sat, numărul cărora va fi de peste 400 de gospodării.

Construcția sistemului de canalizare a fost efectuată în perioada anilor

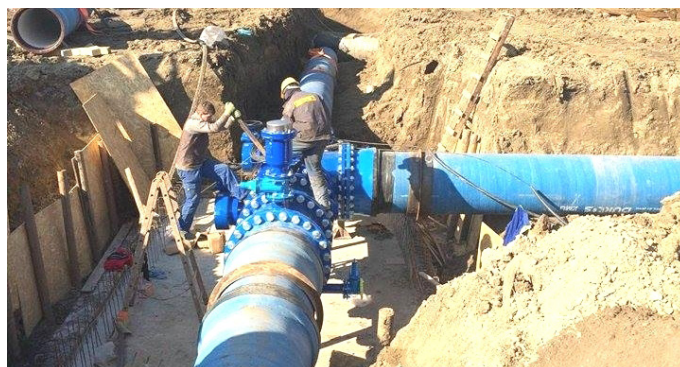
2016 - 2019, în cadrul proiectului „Modernizarea serviciilor publice de aprovizionare cu apă și canalizare (AAC) a localităților din raionul Cahul”, implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ). Reamintim că, anterior, cu suportul Guvernului României, în perioada 2011-2012 a fost construit sistemul de apeduct cu o lungime de 14,3 km în satul Roșu, fiind alocate în acest scop circa 500 mii de euro.

Suportul financiar total din partea Guvernului Ger-

maniei pentru serviciile de AAC în satul Roșu a constituit 857.000 de euro. Adicional, pe lângă cele 720 mii de euro, care au fost alocate pentru construcția sistemului de canalizare din satul Roșu, alte 137 mii de euro au fost oferiți pentru diverse măsuri de suport complementar, printre acestea: cooperarea intermunicipală, capacitățile operatorului de apă și canalizare, delegarea serviciilor și activitățile de informare și sensibilizare din localitate în ceea ce privește valoarea calității apei.

Aceste lucrări vor continua pentru a conecta la sistemul de canalizare toate gospodăriile din sat, peste 800 la număr, 7 blocuri locative cu 2 și 5 etaje, precum și instituțiile publice din localitate.

**Irina TRONCIU,
secretar al consiliului
local Roșu, raionul Cahul**

A apărut nr. 3/2019 al revistei „Administrarea Publică”

A apărut de sub teascurile tipografice și a fost difuzat abonaților și celor interesați de problematica respectivă nr. 3/2019 al revistei metodico-științifice trimestriale „Administrarea Publică”. Vom menționa din capul locului că acest număr de revistă este întrucâtva original, el deosebindu-se de precedentele prin faptul că se deschide cu interviul acordat de dl **Ion TIGHINEANU**, **președinte al Academiei de Științe a Moldovei, academician, doctor habilitat, profesor univer-**

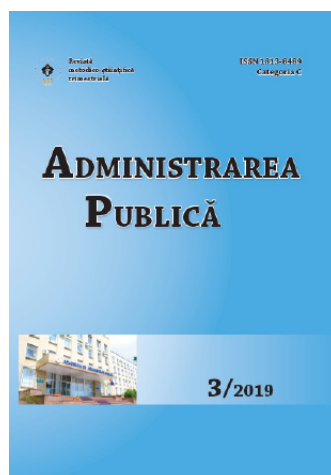
sitar, intitulat „Sper la continuarea unei colaborări fructuoase cu Academia de Administrare Publică”. „Conjugarea eforturilor comune – ale mediului academic, mediului de cercetare, ale experților și ale autorităților publice locale – pentru identificarea paradigmelor optime de organizare și funcționare a administrației publice locale reprezintă un imperativ al timpului, menționează academici-anul. ...Considerăm că în calitate sa de membru de profil al AȘM, AAP și-a găsit locul meritat printre cele peste 50 de organizații din sfera cercetării și inovării”.

Rubrica tradițională „Administrarea publică: teorie și practică” este susținută de **Silvia DULSCHI, doctor în istorie, conferențiar uni-**

versitar, șef Direcție știință și doctorat, Stela SPÎNU, doctor în filologie, conferențiar universitar, și Oleg SOLOMON, doctor în științe administrative, cu articolele „Aspecte teoretice privind democrația participativă și procesul decizional”, „Comunicare și conflict din perspectivă interculturală” și „Unele reflecții analitice cu privire la procesul decizional militar”.

Silvia GORIUC, doctor în drept, conferențiar universitar, șef Catedră științe juridice, și Adrian CRĂȘNOBAEV, doctor în drept, conferențiar universitar, precum și **Nicolae ROMANDAȘ, doctor în drept, profesor universitar**, subscriu la rubrica „Societatea civilă și statul de drept” cu articolele, în care iau în dezbateră probleme ce țin de unele aspecte ale puterii de stat ca formă instituționalizată oficial a puterii poporului și de răspunderea juridică în domeniul securității și sănătății în muncă.

Problemele teoretice și practice ale dezvoltării economiei țării sunt investigate la rubrica „Economie și finanțe publice” de către **Tatiana TOFAN, doctor în economie, conferențiar universitar, șef Catedră economie și management public, Tatiana MANOLE, doctor habilitat, profesor universitar, Oleg FRUNZE, doctor, lector universitar, și Leonid BABII, doctor habilitat, profesor universitar**, în articolele „Noi tendințe în managementul schimbării organizaționale din țările Uniunii Europene”, „Noua metodologie de stabilire a costurilor privind finanțarea instituțiilor de învățământ superior în Republica Moldova”, „Ecosistemul de afaceri și elementele sale” și „Unele modalități ale administrației publice de

soluționare a problemelor mediului ambiant”.

Liubovi PRODAN-ȘESTACOVA, doctor în economie, lector universitar, este autoarea unui articol profund original – „Sistemul de management al calității – „activul nematerial” al instituției educaționale”, plasat la rubrica „Instruirea funcționarilor publici: strategii și tehnologii noi”. Tratatul sistemului de management al calității drept activul nematerial al instituției educaționale, menționează autoarea, deschide posibilitatea dezvoltării unui avantaj competitiv.

În acest număr de revistă nu lipsește nici rubrica „Relații internaționale și integrare europeană”, ea fiind îngrijită de **Alexandru GRIBINCEA, doctor habilitat, profesor universitar, Manal HABASHI, doctorand la Universitatea Liberă Internațională din Moldova, și Alexandru A. GRIBINCEA, doctorand la Universitatea de Stat din Moldova**, precum și de **Iurie RICHICINSCHI, doctor în drept**, propunând cititorilor articolele „Promovarea valorilor epocii cunoștințelor: de la teorie la practică” și „Impactul globalizării asupra mediului actual de securitate”.

Revista se încheie cu rubrica „Tribuna tânărilor cercetători”, la care își propun rezultatele investigațiilor științifice doctoranzii Aca-

demiei de Administrare Publică **Maria PRISACARI, Grigore CARPOVICI, Vasile BOGHIAN, Alina SEVERIN și Andrei RUSU**, semnând articolele „Abordări conceptuale ale asistenței externe”, „Cadru normativ al activității autorităților administrative – factor de îmbunătățire și dezvoltare a mediului de afaceri în Republica Moldova”, „Secretarul unității administrativ-teritoriale – factor important în relațiile administrative”, „Deformarea profesională: comportament deviant al funcționarilor publici” și „Consolidarea teritorială: practica internațională și lecții pentru Republica Moldova”. **Natalia ROZMARÎȚINA, doctorandă la Catedra economie și politică financiară a Institutului Regional Odesa al Academiei Naționale de Administrare Publică pe lângă Președintele Ucrainei**, semnează articolul „Esența și caracteristicile principale ale serviciilor administrative”, iar **doctoranda Universității Libere Internaționale din Moldova Danaia BEȚIVU** prezintă articolul „Starea actuală a turismului fluvial în Republica Moldova”.

X X X

Dorim să amintim cu acest prilej cititorilor noștri, că este în toi abonarea pentru anul 2020 la revista „Administrarea Publică” (indice poștal 76957, preț pentru trei luni – 42 lei, pentru 6 luni – 84 lei și pentru un an – 168 lei) și la ziarul „Funcționarul public” (indice poștal 67919, preț pentru trei luni – 39 lei, pentru 6 luni – 78 lei și pentru un an – 156 lei). Nu ratați ocazia de a Vă abona la publicațiile Academiei de Administrare Publică!

Mihai GHEORGHE

Despre originea rumânească a limbii sanscrite și a Vedelor - cele mai vechi texte hinduse

Andrei GROZA,
doctor în istorie,
conferențiar universitar,
prim-prorector al
Academiei de
Administrare Publică

Limba sanscrită este considerată cea mai veche limbă în India. Cu toate acestea, în prezent nu există o comunitate compactă care ar vorbi în această limbă. Mai mult, nu există vorbitori nativi ai acestei limbi.

De ce?

De ce o limbă vorbită în vechime pe teritorii imense din India și utilizată ca limbă sfântă, ca limbă a ritualurilor religioase, limbă a culturii și științei, astăzi, practic, nu este vorbită de nimeni (din cei peste 1.300 milioane de locuitori ai Indiei doar ceva peste 10 mii recunosc că știu sanscrită și o vorbesc - n. n.)?

Pentru că, fiind o limbă inventată, întotdeauna vorbită de un număr destul de mic de oameni (practic, numai de reprezentanții castelor privilegiate - n. n), aceasta niciodată nu a fost o limbă a poporului. Din contra, oamenii simpli au fost ținuti la distanță de aceasta, chiar erau pedepsiți în cazul când încercau s-o învețe.

Cu toate acestea, ca oricăre limbă inventată, sanscrita a luat și a utilizat destul de multe cuvinte populare, rumânești, fiindcă în perioada antică, după cum

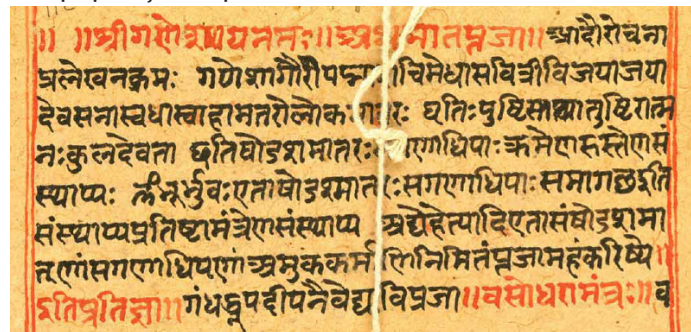
am menționat ceva mai sus, oamenii, indiferent în care parte a lumii ar fi trăit, toți vorbeau limba rumână.

Așadar, în limba sanscrită se întâlnesc cuvinte care au aceeași sau, practic, aceeași formă și același conținut cu cele din limba rumână: apă - apas, soare - suria, om - om, moarte - mrita, șapte - septe, șarpe - sarpa, este - aste, nu este - naste, pur (curat) - pur, practică - prakrta, rege - riș/

În ceea ce privește Vedele, texte religioase și literare din India antică, se cunoaște că acestea au fost alcătuite de-a lungul a peste o mie de ani (1700 î.e.n. - 500 î.e.n.). În toată această perioadă, Vedele s-au păstrat și au fost cunoscute în formă orală. Pentru prima dată ele au fost scrise pe hârtie mult mai încoace, în secolele VI-X ale erei noastre, adică peste o mie de ani după ce au fost alcătuite.

Limba în care au fost scrise era alta decât cea în care au fost alcătuite. Textele au fost compuse în limba populară, nescrisă, limba rumână, dar au fost puse pe hârtie în așa-numita limbă sanscrită, care era o limbă artificială, ca și celelalte limbi scrise din perioada antică și care se deosebea

de limba populară, adică de limba rumână în care vorbea populația simplă.

În afară de cuvintele rumânești arătate puțin mai sus, Vedele conțin multe alte cuvinte populare, rumânești. Aici se întâlnește cuvântul om, care în forma dată este prezent numai în limba rumână, dar care în Vede are mai mult o încărcătură filosofică, religioasă. Cuvântul exprima particula de zidire a tot ce există, ființa umană ca fenomen al naturii, ca parte a universului. Cuvântul om era asociat cu înșiși zeii. Acesta mai avea și alte sensuri, dar toate aproape de aceste conținuturi.

În Vede toți zeii erau numiți devi - cuvânt cu rădăcină rumânești (de la zi/dzi, zeu/dzeu - n. n.), venit acolo prin intermediul limbii grecești (limbă inventată în prima jumătate a mileniului

nescrisă, iar greaca ca limbă sfântă, ca limbă a zeilor.

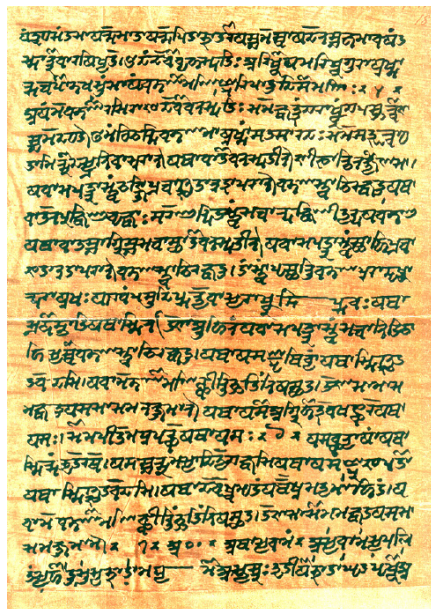
Să ne aducem aminte

că în Dacia au existat destul de multe localități care în denumirea lor au avut elementul/cuvântul dava: Acidava, Carsidava, Capidava, Jidava, Petrodava, Singidava, Susidava ș. a., unde dava însemna localitatea lui Zeu sau localitatea sfântă.

Însăși denumirea de Vede provenea de la cuvântul rumânesc a vedea și însemna vedea, cunoaște, pricepe, înțelepciune. Sunt cunoscute patru culgeri de Vede, cea mai veche fiind numită Rigvede, adică Vedele regale sau alcătuite de regi.

După cum se vede destul de clar, însăși denumirea acestora este alcătuită din două cuvinte rumânești: a vedea și regal/regale. Rumânești, fiindcă nu există nici o probă care ar dovedi că și vechile comunități care au populat acele teritorii au fost supuse procesului de romanizare/latinizare.

Analiza izvoarelor scrise în vechime, inclusiv a Bibliiei, ne dovedește că toate comunitățile de oameni la începuturi au vorbit limba rumână. Printre acestea sunt și cele ale sumerienilor, acadienilor și babilonienilor, care cu cel puțin 6 mii de ani până la era noastră s-au coborât din teritoriile de nord-est, dinspre Marea Neagră și Marea Mediterană, și au fondat în regiunea Mesopotamiei de Jos primele formațiuni statale.

Festivalul Național al Mărului la cea de-a noua ediție

Zeci de producători de mere s-au reunit la Soroca, pe 15 septembrie 2019, la sărbătoarea Festivalului Național al Mărului. Evenimentul a avut drept scop promovarea producătorilor de mere autohtoni și impulsivarea dezvoltării sectorului pomicol din țară, inclusiv, promovarea tehnologiilor moderne de producere a merelor și materialului săditor pomicol. Principalele activități de pe agenda Festivalului s-au desfășurat în preajma Cetății Soroca. În cadrul evenimentului au fost vernisate expoziții cu vânzare a celor mai gustoase mere, a materialului săditor, a costumelor reprezentative pentru festival, precum și un târg de bucate tradiționale.

Inițiat mai mult din dorința de a atrage atenția societății asupra rezultatelor obținute de numeroasa tagmă de pomicultori de prin părțile locului, acest festival s-a extins și a primit, între timp, statutul de sărbătoare națională și pentru a noua oară a întrunit zeci de fermieri din câmpia Sorociei.

Gospodarii vin la Cetate nu doar pentru a demonstra și a propune vizitatorilor din toată republica rodul muncii de un an de zile. Scopul unu cât se poate de prozaic. Aici poate fi tatonată piața de mere, se pot afla noi adrese de comercializare a fructelor, pot fi legate niște cunoștințe noi, se poate face un schimb de experiență atât de necesar în pomicultura care se dezvoltă vertiginos, vocabularul pomicultorilor fi-

ind completat cu noi și noi noțiuni, precum ar fi livada super intensivă sau plasă antigrindină. După cum s-a constatat, tot la acest eveniment, anume acei buni fermieri care au deprins, au apreciat și chiar au implementat aceste inovații, au și obținut rezultate de înviat. Este vorba de gospodăriile țărănești „Iurie Țurcan” și „Eftodii Mihai”, de SRL „Milen Agro” și „Soragro Vis” și de alte multe întreprinderi agricole omagiate la Festival.

Festivalul mărului a avut oaspeți de onoare, precum Georgeta Mincu, ministra Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, alți reprezentanți de rang înalt ai organelor de stat. Folosindu-se de această ocazie, pomicultorii soroceni n-au ezitat să adreseze oficialilor întrebări, incomode uneori. Pe mulți dintre ei i-a interesat, de exemplu, când vor fi majorate subvențiile pentru fondarea de livezi noi și pentru infrastructura necesară de procesare a fructe-

lor. Mijloacele preconizate azi în buget sunt extrem de mici și din această cauză este greu de concurat cu proprietarii de livezi din România sau din Ucraina, care sunt susținuți de stat mult mai consistent și au, astfel, posibilități mai mari la implementarea tehnologiilor moderne de fondare și de îngrijire a livezilor, de a obține recolte mai înalte.

O altă întrebare, adresată frecvent de majoritatea livadarilor, se referă la prețurile

de achiziții propuse de întreprinderile de procesare. Aceste prețuri nu acoperă nici pe departe cheltuielile de îngrijire a livezilor și munca depusă.

Doleanțele pomicultorilor au fost ascultate, înregistrate și urmează să fie luate măsuri concrete de susținere a ramurii, pentru ca la următoarea, cea de a zecea ediție a Festivalului, pomicultorii să se prezinte cu rezultate mai bune, pe potriva așteptărilor.

Totodată, în cadrul evenimentului au fost organizate mai multe concursuri, iar câștigătorii au fost apreciați cu diplome și premii speciale la nominalizările: „Lider în producerea merelor - 2019”; „Exportatorul de mere - 2019”; „Promotorul merelor pe piața locală - 2019”; „Procesatorul de mere - 2019”; „Livada anului 2019, pentru agenții economice de tip corporativ”; „Livada anului 2019, pentru producătorii agricoli de tip familial”.

Ion COSTIN

ECHIPA **REDACȚIONALĂ:**

Sergiu VLADICA - șef secție

Ion AXENTI - specialist principal

Mihai MANEA - specialist principal

Marina PASTUH - inginer-programator

ADRESA **NOASTRĂ:**

MD 2070

mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 300.

Dat la tipar 01.10.2019

CONTACTE:

E-mail: aap.editura@yahoo.com

Tel: 0- 22- 28-40-78

